

Сергій СЕГЕДА

доктор історичних наук, професор
Національний університет оборони України
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7763-1324>
Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net

Юрій РУСНАК

кандидат юридичних наук
Національний університет оборони України
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1418-5793>
Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net

Тетяна ФЕДЧУК

Національний університет оборони України
(Київ, Україна)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6821-1969>
Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОДИФІКАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА
У СФЕРІ ОБОРОНИ УКРАЇНИ (ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)**

Статтю присвячено становленню і розвитку законодавства України у сфері оборони та безпеки. Проаналізовано окремі питання його кодифікації, з'ясовано негативні чинники, що впливають на обороноздатність держави. Запропоновано напрями розроблення та наповнення Кодексу про оборону України. Кодекс про оборону України має об'єднати нормотворчий досвід провідних демократичних країн та унікальний практичний досвід нашої держави, набутий протягом російсько-української війни. Кодифікація діючих норм у сфері оборони України дозволить ефективно регулювати широке коло питань, пов'язаних із підготовкою держави до оборони та безпосереднім її здійсненням.

Ключові слова: законодавство про оборону, українське військове законодавство, кодифікація, систематизація законів, Кодекс про оборону України.

Постановка проблеми Створення українського військового законодавства сягає ще козацької доби. Зокрема, Універсали, видані Богданом Хмельницьким, регулювали відносини між козацьким військом і польським королем, між суспільством і військом тощо (Крип'якевич І., Бутич І. (упоряд.). 1961, 740 с.). Тривалий час, коли Україна була під окупацією російської імперії, національного війська, як і української державності, не існувало. Тож не було й українського військового законодавства.

У часи українських визвольних змагань (1917–1921 рр.) у процесі творення національних військових формувань створювалося і нове законодавство для Українського війська (Кравчук, М. 2002, с. 92–99). Коли визвольні змагання зазнали поразки і більшовицька росія вкотре окупувала

Україну, створення національного військового законодавства було перервано. За час десятилітньої діяльності Української повстанської армії (УПА) традицію української військової законотворчої діяльності було відновлено, зокрема створено розгалужену систему нормативних актів (інструкцій, наказів тощо), що регулювала діяльність війська (Стародубець, Г. 2008).

Із набуттям Україною незалежності розвиток законодавства, у тому числі у сфері оборони, отримав поштовх до нового розвитку. Однак неузгодженість діяльності законотворчих структур і відомств, збільшення кількості нормативних актів, різних за структурою призвело до дублювання та подвійного тлумачення окремих положень. Це, безперечно, є чинником ускладнення реалізації нормативно-правових актів.

Недосконалість законодавчих актів у сфері оборони призвела до протиріччя всередині країни під час розгортання у 2014 році гібридної війни росії проти України. Не було знайдено ефективного рішення під час тимчасової окупації російською федерацією Автономної Республіки Крим і окремих районів Донецької і Луганської областей. Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року критично важливою стала систематизація національного оборонно-безпекового законодавства та його приведення до стандартів держав — країн-членів НАТО і ЄС. Це завдання було визначено ще Указом Президента України №837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави», а саме: започаткування співпраці з Північноатлантичним альянсом у рамках Програми розширених можливостей НАТО; активізація взаємодії з Організацією Північноатлантичного договору та її державами-членами з питань протидії гібридним загрозам (Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави. 2019).

Удосконалення нормативно-правової бази у сфері оборони стосується процедур оборонного планування, управління оборонними ресурсами, організації та ведення територіальної оборони, особливостей функціонування держави у разі оголошення стану війни (Концепція державної політики по досягненню цілі 15.1. 2019). Аналіз історичних аспектів кодифікації військового законодавства у сфері оборони України має науковий інтерес для фахівців у галузі військової історії і права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Система законодавства у сфері оборони України у її структурному значенні загалом відповідає побудові системи законодавства у сфері оборони країн-членів НАТО, держав ЄС. Однак є певні відмінності, насамперед, змістового характеру. І. Шопіна та О. Гущин (Шопіна, І. & Гущин, О. 2017, с. 144–148) зазначають, що події 2014 р. продемонстрували, як внаслідок гальмування процесу розвитку законодавства, що регламентує функціонування Сил оборони, країна потрапляє у законодавчий колапс. Це проявилось у «наявності численних суперечностей та прогалин у правовому регулюванні, його невідповідності актуальній геополітичній ситуації, міжнародним зобов'язанням України, сучасному стану розвитку суспільних та міждержавних відносин».

Для забезпечення подальшого розвитку законодавства у сфері оборони України визначена потреба в його реформації шляхом єдиного сис-

тематизованого підходу – кодифікації (Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави. 2019). Окремі аспекти кодифікації військового законодавства досліджували В. Горovenko, В. Тютюнник (Тютюнник, В. & Горovenko, В. 2018, с. 18–22), Д. Сібільов, (Сібільов, Д. 2021, с. 74–77). Питання кодифікації аналізував Д. Вергелес (Вергелес, Д. 2012). Автор розглядав загальні підходи до кодифікації законодавства, розробив класифікацію принципів, на основі яких пропонується здійснювати кодифікацію законодавства України. Такий підхід допоможе систематизувати правові акти у систему, зручну для застосування у правовому полі України.

Однак, незважаючи на вкрай високу актуальність дослідження процесів трансформації вітчизняної оборонної сфери та їх правового врегулювання, проблематика кодифікації військового законодавства України у сучасних умовах залишається малодослідженою.

Метою статті є історичний аналіз законодавства України у сфері національної безпеки та оборони, визначення проблемних питань та пошук ефективних рішень щодо наповнення розділів Кодексу про оборону України та дослідження правових засад щодо доречності включення положень про відбудовний період після закінчення воєнних дій, що є частиною особливого періоду.

Виклад основного матеріалу. Система законодавства у сфері оборони України складається з більш ніж трьох десятків законів та широкого масиву підзаконних актів, що регулюють правовідносини між його складовими. Ця багаторівнева структура базується на положеннях Конституції України про оборону, має національні особливості та загалом відповідає системі міжнародно-правових актів, що здійснюють правове регулювання аспектів міжнародної безпеки у взаємозв'язку з вирішенням проблем національної безпеки (Котляренко О. 2020, с. 68–72).

Сукупність нормативно-правових актів нашої держави є відображенням динамічних процесів, що відбуваються у суспільстві. Проте вона містить низку суперечностей, неоднозначних тлумачень, що ускладнюють реалізацію тих чи інших правових норм або створюють підстави для недбалості чи навіть цілеспрямованих зловживань (Коломієць, В., Зайцев, М. & Чунаков, Р. 2021). Таким чином, існує необхідність ревізії чинного законодавства, оновлення окремих його положень, зокрема у частині змісту плануючих документів. Так, С. Пономарьов наголошує на необхідності реформування нормативно-правового

забезпечення функціонування сектору безпеки і оборони з урахуванням європейських стандартів через низку заходів:

- визначення поняття, змісту та адміністративно-правових засад функціонування сектору безпеки і оборони України;
- всебічний аналіз ефективності чинної системи та структури сектору безпеки і оборони України;
- з'ясування співвідношення сектору безпеки і оборони України та національної безпеки України;
- окреслення принципів функціонування сектору безпеки і оборони;
- розкриття змісту адміністративно-правового статусу суб'єктів сектору безпеки і оборони України;
- з'ясування понять, системи та завдань адміністративно-правового регулювання сектору безпеки і оборони України;
- визначення кола адміністративно-правових актів центральних органів виконавчої влади щодо формування та реалізації державної політики у сфері сектору безпеки і оборони України;
- з'ясування правової природи адміністративно-правових актів ЗС України, інших збройних формувань, розвідувальних та правоохоронних органів щодо забезпечення сфери сектору безпеки і оборони України;
- з'ясування місця Міністерства оборони України (далі – МО України) у системі суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони України;
- окреслення кола окремих правоохоронних органів, що мають основні, фундаментальні повноваження щодо забезпечення сектору безпеки і оборони;
- з'ясування шляхів реформування соціально-економічної та політичної системи України як стратегічного курсу на зміцнення безпеки і оборони держави;
- визначення завдання, стану реалізації, контролю та виконання Стратегії національної безпеки України як базового правового акта в адміністративно-правовому забезпеченні діяльності сектору безпеки і оборони;
- виявлення деструктивних факторів у сфері безпеки і оборони та шляхів їх усунення адміністративно-правовими заходами;
- характеристика парламентського та громадського контролю у секторі безпеки і оборони як чинників підвищення ефективності діяль-

ності суб'єктів сектору безпеки і оборони (Пономарьов, С. 2018, с. 28).

Після відмови України наприкінці 2014 р. від здійснення політики позаблоковості та визначення курсу на вступ до НАТО перед державою постала низка складних проблем, пов'язаних із необхідністю імплементації у національні закони у сфері оборони євроатлантичних термінів, принципів, стандартів, норм, процедур тощо, значних за обсягами та суттєво відмінних за змістом від чинних в Україні (Тютюнник, В. & Горовенко, В. 2018, с. 20).

Під час протистояння військовій агресії РФ, наймасштабнішої із часів Другої світової війни, Україна набула унікального практичного військового досвіду. Водночас не усі норми існуючого законодавства пройшли випробування на дієвість. Відповідно до теорії права, процес кодифікації доцільно здійснювати саме до тих, що є стабільними і набули фундаментальних ознак.

Низка дослідників наполягала на необхідності одночасного проведення оборонної реформи та реформування національного законодавства у сфері оборони через кодифікацію, спрямовану на систематизацію, уніфікацію, переосмислення окремих положень, оновлення та гармонізацію зі стандартами НАТО.

Як будь-який реформаційний концепт, процес кодифікації ускладнюється застарілими структурно-системними підходами до забезпечення національної безпеки і оборони та підходами щодо визначення принципів організації і діяльності відповідних суб'єктів, що мають повноваження у сфері забезпечення національної безпеки. Можна виокремити кілька негативних факторів, що впливають на процес нормотворчості у секторі оборони та їх кодифікації.

1. Наявність значної кількості чинних нормативно-правових актів як нових, так і застарілих, прийнятих ще на початку 90-х років або навіть за часів СРСР. Як наслідок, виникає потреба постійного внесення змін до законодавства з урахуванням сучасних реалій та орієнтації на законодавство країн-членів НАТО.
2. Дублювання одних і тих самих положень у різних нормативно-правових актах. Допущення колізій і прогалин навіть у межах одного нормативного правового акта підвищує ризик негативного впливу людського або управлінського фактору.
3. Відсутність спеціалізованого національного органу (інституту, структури) для комплексного відпрацювання удосконалення, система-

тизації, розвитку законодавства стає на заваді єдності системи законодавства у забезпеченні обороноздатності держави. На практиці через відомчу неузгодженість зусилля у вирішенні цих завдань є малоефективними.

4. Різниця у правовому статусі державних органів ускладнює реформи державного управління.
5. Неодноразова зміна курсу щодо набуття повноправного членства України в ЄС та НАТО призвела до безсистемності дій відповідних державних інституцій та недосконалості основних стратегічних документів у сфері національної безпеки і оборони, помилкового визначення загроз національним інтересам України та відповідних заходів щодо реагування на них.

Нині Збройні Сили України потребують всебічної державної підтримки: матеріально-технічного забезпечення, стабільного фінансування, розроблення та виробництва нових видів озброєння, забезпечення соціально-побутових потреб військовослужбовців. Не на останньому місці у цьому переліку є ефективне правове регулювання військової сфери, що має відповідати сучасним реаліям та стандартам країн НАТО та ЄС. Власне Кодекси як результати процесу кодифікації характеризуються певними особливостями і мають низку переваг. Н. Пархоменко (Пархоменко, Н. 2003, с. 13) вважає, що особливостями, притаманними лише Кодексу, є:

- відображення високого рівня упорядкування норм права у певній однорідній сфері суспільних відносин;
- специфічність предмета і методу правового регулювання; залишається єдиним та незмінним підхід до упорядкування певного роду суспільних відносин із використанням певних юридичних засобів;
- наявність найвищої юридичної сили у системі галузевих правових актів, що знаходить прояв у можливості встановлювати, скасовувати або змінювати правові відносини;
- стабільний характер дії.

Такі особливості кодифікації дають змогу нівелювати недоліки чинного українського законодавства у сфері оборони: надмірну кількість законів, наявність у них серйозних правових прогалин, недосконалість понятійного апарату, а також дублювання, неузгодженість, суперечливість, застарілість і неактуальність значної кількості їхніх норм; безсистемність та обмеженість повноти визначення повноважень органів дер-

жавної влади, основних функцій і завдань органів військового управління, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, що діють у сфері оборони України; невизначеність функцій, складу й організації сил оборони, а також основ їх використання, керівництва та управління ними; неадаптованість норм законів, котрі визначають організаційні основи мобілізаційної підготовки і мобілізації, до особливостей і динаміки прояву воєнних загроз у сучасному світі; неефективність визначеної законами системи керівництва силами оборони (Корж, І. 2021, с. 121–125).

Виходячи із цих критеріїв, кодифікація, передусім, може стосуватися законів «Про оборону України», «Про Збройні Сили України», «Про національну безпеку України», «Про Раду національної безпеки і оборони України», «Про Державний кордон України», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про військовий обов'язок і військову службу». Поєднання цих законів має лягти в основу майбутнього Кодексу, де норми загальної частини природно переходять у норми спеціальної частини.

Наразі, напевно, найбільш детально опрацювали перспективну структуру й змістове наповнення Військового Кодексу В. Горovenko та В. Тютюнник, які, наполягаючи на потребі розроблення Кодексу про оборону України, обґрунтували своє бачення його структури (Тютюнник, В. & Горovenko, В. 2018).

Зарубіжні партнери України також проходили свій шлях до кодифікації військового законодавства. Наприклад, Чарльз Б. Наттінг (Чарльз Б. Наттінг. 1967) висвітлював питання створення Пентагоном кодифікації військового права. У США місце та роль збройних сил, відповідно до зведеної кодифікації федерального законодавства, визначені нормами 10-го розділу Кодексу США, один із підрозділів якого — це «Загальні військові закони», інші — регламентують суспільні відносини щодо певного виду та роду військ. Є частини, присвячені регулюванню організаційних питань, матеріального забезпечення, навчання, підготовки персоналу тощо (United States Code. 2019).

Чарльз Наттінг висвітлив такі складові кодифікації: архітектурну, дослідницьку, бухгалтерську, редакційну. Група юристів, яка працює в Пентагоні і поєднує різні закони, що стосуються питань національної безпеки, в один звід, зустрічалася з труднощами кодифікації. Подолання протиріч між складниками кодифікації надасть збройним

силам чіткий і зрозумілий статут (Чарльз Б. Натінг. 1967).

Таким чином, гармонізація національного військового законодавства із законодавством держав-членів НАТО та ЄС у цій сфері є одним із елементів такої інтеграції. Адже стратегічний курс набуття повноправного членства у НАТО визначений і закріплений у Конституції України, деталізований у Стратегії національної безпеки України (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України... 2022) і Стратегії воєнної безпеки України (Про рішення Ради національної безпеки і оборони України... 2021). Тому передумовою наповнення Кодексу про оборону України відповідними положеннями є аналіз чинних нормативно-правових актів, оцінювання тенденцій геополітично-безпекового середовища та вивчення міжнародного досвіду у цій сфері. З огляду на це, потреба у кодифікації чинних нормативно-правових актів у сфері оборони є першочерговим завданням Концепції державної політики для досягнення цілі 15.1 (Концепція державної політики по досягненню цілі... 2019). Необхідно визначити «військове законодавство» як окрему галузь, удосконалити підходи та критерії до нормотворчої діяльності Міністерства оборони України.

Закон «Про національну безпеку України» регламентує пріоритетність та послідовність розроблення документів оборонного планування. Стратегія національної безпеки України є основою для підготовки усіх подальших нормативно-правових актів щодо планування у сфері національної безпеки і оборони. У свою чергу, Стратегія воєнної безпеки України передбачає реалізацію державної політики у кількох сферах — воєнній, обороні і військового будівництва. У короткостроковій перспективі — удосконалення та законодавче унормування з урахуванням сучасних підходів та національного досвіду організації руху опору, підготовки території і населення до оборони держави; у довгостроковій перспективі — створення запасів матеріальних засобів, необхідних для проведення стратегічного розгортання, організації руху опору, ведення територіальної оборони України та операцій Сил оборони. Кодифікований документ має враховувати питання реалізації ефективних взаємовідносин усіх складових Сил оборони та бути обов'язковим для виконання.

Зміцнення особливого партнерства з НАТО та набуття правового членства вимагає від України досягнення достатньої взаємосумісності Збройних Сил України та інших складових сектору безпеки і оборони із відповідними структурами

держав Альянсу, систематизацію діючого законодавства у сфері оборони через його кодифікацію, узгодженість положень глав та статей Кодексу про оборону України. Цей процес ускладнений існуванням у законодавстві України понятійного апарату, відмінного від того, що використовується в НАТО. Уже згаданий законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань національної безпеки» цю проблему частково вирішує. Адаптація до стандартів НАТО на сьогодні є напрямом реалізації зовнішньополітичного курсу України, а не вимогою НАТО. Таку адаптацію можливо розглядати як важливий підготовчий етап до отримання Плану дій щодо членства в НАТО. Тому необхідним є врахування у чинному законодавстві численних вимог стандартів НАТО та відповідних процедур (Богуцький, П. 2021).

Державна політика України щодо реформування військового законодавства має здійснюватися як складова частина правової реформи в Україні та спрямовуватися на забезпечення єдиних підходів до нормопроєктування, обов'язкового врахування вимог законодавства НАТО, підготовки кваліфікованих спеціалістів, створення належних умов для інституціонального, науково-освітнього, нормопроєктного, технічного, фінансового забезпечення процесу адаптації законодавства України. Цей процес має бути плановим, комплексним, послідовним.

Створенню ефективних правових норм сприятиме запровадження правового моніторингу. Ця юридична технологія дає змогу виявляти різного роду колізії, прогалини, протиріччя, декларативні, застарілі норми у відповідній сфері правового регулювання, визначати потреби і напрями його удосконалення й систематизації.

Отже, правовим підґрунтям для своєчасного прийняття управлінських рішень щодо підготовки змін до законодавчих актів у сфері безпеки та оборони і для проведення «кодифікації законодавства у сфері оборони» мають слугувати результати та аналіз отриманих у процесі моніторингу даних щодо практики застосування нормативно-правових актів у цих сферах.

Щодо доречності включення розділу «Відбудовний період після закінчення воєнних дій» у структуру нового Кодексу, то можна зазначити, що успішне повоєнне відновлення не є універсальним, гарантованим чи сталим. Відновлення невизначене у часі, оскільки війни руйнують довгострокову виробничу потужність, загрожують структурі соціального порядку. Варто зважати на

той факт, що до фінансування відбудови будуть залучені міжнародні фінансові інституції. Приклад відбудовного періоду в Республіці Кувейт після війни з Іраком свідчить, що відбудова повоєнного Кувейту стала можлива завдяки тиску США і ООН на Ірак (Гінріксен, С. 2019). Виходячи із цих міркувань, новий Кодекс про оборону має регулювати питання здійснення оборонних заходів у мирний час та під час воєнних дій.

Як показує практика відновлення країн після військових конфліктів ХХ сторіччя, ключовими напрямками відновлення держав є: швидке відновлення економіки; реінтеграція забруднених територій; повернення на батьківщину біженців та переміщених осіб; створення основ для стійкого зростання обороноздатності з урахуванням існуючих та потенційних загроз.

У чинному оборонному законодавстві України лише три із цих положень знайшли чітке відображення: «Протокол про розмінування» — у частині розмінування та ліквідації наслідків війни (Протокол про вибухонебезпечні предмети) і Закони України «Про протимінну діяльність в Україні», «Про Державну спеціальну службу транспорту» — у частині «забезпечення стійкого функціонування транспорту в мирний час та в особливий період, зокрема виконання завдань

з технічного прикриття, відбудови, встановлення загороджень на об'єктах національної транспортної системи України з метою забезпечення діяльності ЗС України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України» (Про Державну спеціальну службу транспорту. 2004).

Висновки. Таким чином, кодифікація сприяє уніфікації та систематизації правових норм у сфері оборони та безпеки України, допомагає уникнути правових колізій, сприяє оновленню та модернізації законодавчої бази, відіграє ключову роль у гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, сприяючи інтеграції України у світову спільноту.

Кодекси провідних країн-членів НАТО не містять норм щодо правового врегулювання відбудовного періоду після закінчення воєнних дій. Питання відновлення у повоєнний період у контексті Кодексу про оборону можуть регулювати лише питання деокупації та розмінування тимчасово захоплених територій; формування державних замовлень для посилення обороноздатності країни; планування у сфері оборонно-промислового комплексу; підвищення рівня обороноздатності й готовності до реагування на кризові ситуації; відбудови військової інфраструктури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

Hinrichsen, S. (2019). Tracing Iraqi Sovereign Debt Through Defaults and Restructuring Economic History Working Papers. URL: <https://www.lse.ac.uk/Economic-History/Assets/Documents/WorkingPapers/Economic-History/2019/WP304.pdf> [дата зверн.: 07.10.2023].

Nutting, Ch. (1967). Department of Legislation. URL: <https://www.repository.lawindiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2494&context=facpub> [дата зверн.: 07.10.2023].

United States Code. URL: <https://www.govinfo.gov/app/collection/uscode/2019/title20/chapter1> [дата зверн.: 07.10.2023].

Богущий, П. (2021). Сучасний стан і розвиток системи законодавства у сфері оборони України: на шляху до Європейської та Євроатлантичної інтеграції. *Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення: матеріали науково-практичної конференції*. Київ, Україна, 23 квітня 2021 р., Київ: «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України», с. 20–26.

Вергелес, Д. (2012). Основоволожні принципи кодифікації законодавства. *Альманах права*. № 3, с. 127–130.

Коломієць, В., Зайцев, М. & Чунаков, Р. (2021). Перспективи кодифікації військового законодавства України у реаліях сьогодення. *Європейські перспективи*. № 4, с. 34–42.

Концепція державної політики по досягненню цілі 15.1. «Українець є більш захищеним від воєнних загроз через нову оборонну політику» Програми діяльності Кабінету Міністрів України (2019). URL: https://www.mil.gov.ua/content/other/konzeptziya_15_1.pdf [дата зверн.: 07.10.2023].

Корж, І. (2021). Удосконалення законодавства України у сфері оборони: політичний і професійний аспекти. *Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО*

та шляхи їх вирішення: матеріали науково-практичної конференції. м. Київ, Україна. 23 квітня 2021 р., Київ, с. 121-125.

Котляренко, О. (2020). Розвиток законодавства у сфері оборони України як передумова його кодифікації. *Правове забезпечення правоохоронної діяльності у сфері оборони України: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, Одеса, 21 серпня 2020 р., Одеса, с. 68–72.

Кравчук, М. (2002). Правове регулювання Збройних Сил України в 1917–1920 рр. Національний університет «Острозька академія». Серія «Право», с. 92–99.

Крип'якевич, І. & Бутич, І. (упоряд). (1961). Документи Богдана Хмельницького. Київ, 740 с.

Пархоменко, Н. (2003). Кодифікація законодавства України на сучасному етапі. *Проблеми кодифікації законодавства України: матеріали науково-практичної конференції*. Київ, Україна. 14 травня 2003 р. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН, с. 13.

Пономарьов, С. (2018). *Адміністративно-правове забезпечення діяльності сектору безпеки і оборони України*: автореф. дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Дніпро, 34 с.

Про Державну спеціальну службу транспорту: Закон України від 05.02.2004 р. № 1449-IV (2004). *Відомості Верховної Ради України*. № 19. Ст. 269.

Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: Указ Президента України від 08.11.2019 р. № 837 (2019). *Офіційний вісник Президента України*. № 24, Ст. 1038.

Про прийняття Протоколу про вибухонебезпечні предмети — наслідки війни: Закон України від 22.12.2004 р. № 2281-IV (2005). *Відомості Верховної Ради України*. № 6. Ст. 135.

Про протимінну діяльність в Україні: Закон України від 06.12.2018 р. № 2642-VIII (2018). *Відомості Верховної Ради України*. № 6. Ст. 39.

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»: Указ Президента України від 25.03.2021 р. № 121 (2021). *Офіційний вісник Президента України*. № 9. Ст. 370.

Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки»: Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56 (2022). *Офіційний вісник Президента України*. № 4, Ст. 104.

Сібільов, Д. (2021). Окремі питання кодифікації законодавства у сфері оборони України. *Розвиток законодавства України у сфері оборони: проблеми адаптації до стандартів НАТО та шляхи їх вирішення: матеріали науково-практичної конференції*. Київ, 23 квітня 2021 р. Київ, с. 74–77.

Стародубець, Г. (2008). *Гене́за українського повстанського запілля*. Тернопіль: Підручники і посібники, 462 с.

Шопіна, І. & Гущин, О. (2017). Актуальні проблеми сучасного стану розвитку воєнного (військового) права як науки і навчальної дисципліни. *Форум права*. № 2, с. 144–148.

REFERENS

Bohutskyi, P. (2021). Suchasnyi stan i rozvytok systemy zakonodavstva u sferi oborony Ukrainy: na shliakhu do Yevropeiskoi ta Yevroatlantychnoi intehtratsii [The current state and development of the legislation system in the field of defense of Ukraine: on the way to European and Euro-Atlantic integration]. *Rozvytok zakonodavstva Ukrainy u sferi oborony: problemy adaptatsii do standartiv NATO ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv, Ukraina, 23 kvitnia 2021 r., Kyiv: «Instytut informatsii, bezpeky i prava Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy», s. 20–26. [in Ukrainian].

Hinrichsen, S. (2019). Tracing Iraqi Sovereign Debt Through Defaults and Restructuring Economic History Working Papers. URL: <https://www.lse.ac.uk/Economic-History/Assets/Documents/WorkingPapers/Economic-History/2019/WP304.pdf> [Accessed: 07.10.2023]. [in English].

Kolomiets, V., Zaitsev, M. & Chunakov, R. (2021). Perspektyvy kodyfikatsii viiskovoho zakonodavstva Ukrainy u realiiakh sohodennia [Prospects for the codification of the military legislation of Ukraine in today's realities]. *Yevropeiski perspektyvy*. № 4, s. 34–42. [in Ukrainian].

Kontsepsiia derzhavnoi polityky po dosiahnenniu tsili 15.1. «Ukrainets ye bilsh zakhyschenym vid voiennykh zahroz cherez novu oboronnu polityku» Prohramy diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy [The concept

of state policy to achieve the goal 15.1. “Ukrainian is more protected from military threats due to the new defense policy» Activity Program of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. (2019). URL: https://www.mil.gov.ua/content/other/konzepziya_15_1.pdf [Accessed: 07.10.2023]. [in Ukrainian].

Korzh, I. (2021). Udoskonalennia zakonodavstva Ukrainy u sferi oborony: politychni i profesiyni aspekty [Improving Ukrainian defence legislation: political and professional aspects]. *Rozvytok zakonodavstva Ukrainy u sferi oborony: problemy adaptatsii do standartiv NATO ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii*. m. Kyiv, Ukraina. 23 kvitnia 2021 r., Kyiv, s. 121–125. [in Ukrainian].

Kotliarenko, O. (2020). Rozvytok zakonodavstva u sferi oborony Ukrainy yak peredumova yoho kodyfikatsii [The development of legislation in the field of defense of Ukraine as a prerequisite for its codification]. *Pravove zabezpechennia pravoohoronomoi diialnosti u sferi oborony Ukrainy: Zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv, Odesa, 21 serpnia 2020 r., Odesa, s. 68–72. [in Ukrainian].

Kravchuk, M. (2002). Pravove rehuliuвання Zbroinykh Syl Ukrainy v 1917–1920 rr. [Legal regulation of the Armed Forces of Ukraine in 1917–1920]. *Natsionalnyi universytet “Ostrozka akademiia”. Seriia “Pravo”*, s. 92–99. [in Ukrainian].

Krypiakievych, I. & Butych, I. (uporiad). (1961). *Dokumenty Bohdana Khmelnytskoho* [Documents of Bohdan Khmelnytskyi]. Kyiv, 740 s. [in Ukrainian].

Nutting, Ch. (1967). Department of Legislation. URL: <https://www.repository.lawindiana.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2494&context=facpub> [Accessed: 07.10.2023]. [in English].

Parkhomenko, N. (2003). Kodyfikatsiia zakonodavstva Ukrainy na suchasnomu etapi [Codification of the legislation of Ukraine at the current stage]. *Problemy kodyfikatsii zakonodavstva Ukrainy: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv, Ukraina. 14 travnia 2003 r. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN, s. 13. [in Ukrainian].

Ponomarov, S. (2018). *Administratyvno-pravove zabezpechennia diialnosti sektoru bezpeky i oborony Ukrainy* [Administrative and legal support of the activity of the security and defense sector of Ukraine]: avtoref. dys. kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07 administratyvne pravo i protses; finansove pravo; informatsiine pravo. Dnipro, 34 s. [in Ukrainian].

Pro Derzhavnu spetsialnu sluzhbu transportu [About the State Special Transport Service]: Zakon Ukrainy vid 05.02.2004 r. № 1449-IV (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 19. Art. 269. [in Ukrainian].

Pro nevidkladni zakhody z provedennia reform ta zmitsnennia derzhavy [On urgent measures to carry out reforms and strengthen the state]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 08.11.2019 r. № 837 (2019). *Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy*. № 24. Art. 1038. [in Ukrainian].

Pro protyminnu diialnist v Ukraini [About mine action in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 06.12.2018 r. № 2642-VIII (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 6. Art. 39. [in Ukrainian].

Pro pryiniattia Protokolu pro vybukhonebezpechni predmety — naslidky viiny [On the adoption of the Protocol on Explosive Objects - Consequences of War]: Zakon Ukrainy vid 22.12.2004 r. № 2281-IV (2005). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. № 6. Art. 135. [in Ukrainian].

Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 25 bereznia 2021 roku “Pro Stratehiu voiennoi bezpeky Ukrainy” [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated March 25, 2021 “On the Military Security Strategy of Ukraine”]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.03.2021 r. № 121 (2021). *Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy*. № 9. Art. 370. [in Ukrainian].

Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 hrudnia 2021 roku «Pro Stratehiu zabezpechennia derzhavnoi bezpeky» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 30, 2021 “On the Strategy for Ensuring State Security”]: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 16.02.2022 r. № 56 (2022). *Ofitsiyni visnyk Prezydenta Ukrainy*. № 4. Art. 104. [in Ukrainian].

Shopina, I. & Hushchyn, O. (2017). Aktualni problemy suchasnoho stanu rozvytku voiennoho (viiskovoho) prava yak nauky i navchalnoi dystsypliny [Actual problems of the modern state of development of military law as a science and educational discipline]. *Forum prava*. № 2, s. 144–148. [in Ukrainian].

Sibilov, D. (2021). Okremi pytannia kodyfikatsii zakonodavstva u sferi oborony Ukrainy [Separate issues of codification of legislation in the sphere of defense of Ukraine]. *Rozvytok zakonodavstva Ukrainy u sferi oborony: problemy adaptatsii do standartiv NATO ta shliakhy yikh vyrishennia: materialy naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv, 23 kvitnia 2021 r. Kyiv, s. 74–77. [in Ukrainian].

Starodubets, H. (2008). *Heneza ukraïnskoho povstanskoho zapillia* [The genesis of Ukrainian rebellious rear]. Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 462 s. [in Ukrainian].

United States Code (2019). URL: <https://www.govinfo.gov/app/collection/uscode/2019/title20/chapter1> [Accessed: 07.10.2023]. [in English].

Verheles, D. (2012). Osnovopolozhni pryntsypy kodyfikatsii zakonodavstva [Basic principles of codification of legislation]. *Almanakh prava*. № 3, s. 127–130. [in Ukrainian].

Serhii SEHEDA

*Doctor of Historical Sciences, Professor
The National Defence University of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7763-1324>*

Yurii RUSNAK

*PhD of Legal Sciences
The National Defence University of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1418-5793>*

Tetiana FEDCHUK

*The National Defence University of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6821-196>*

**CURRENT ISSUES OF THE CODIFICATION
OF LEGISLATION IN THE DEFENCE SPHERE OF UKRAINE
(HISTORICAL AND LEGAL ASPECT)**

The authors tried to reveal the formation and development of Ukrainian legislation in the field of Defence and Security. Separate issues of its codification have been analyzed, negative factors affecting the state's defense capability have been identified. Directions for the development and completion of the Defence Code of Ukraine are proposed.

With the acquisition of independence by Ukraine, the development of legislation in the field of defense took place with the aim of facilitating its practical application and accessibility. Necessarily taking into account the strategic course on strengthening the security and defense of the state. The increase in the number of regulatory acts, different in structure and range of regulated issues, has led to layering, duplication and double interpretation of individual provisions, which causes conflicts and complicates the implementation of its norms. The lack of a systematic approach led to the improper regulation of the legal field of the security and defense sector; led to the emergence of legal gaps and inconsistencies in this segment of public relations. At the same time, legislative acts in the field of defense, adopted before 2014, did not provide an effective response to the situation that arose in Ukraine. In the conditions of the full-scale military invasion of the Russian Federation, the temporary occupation of the Autonomous Republic of Crimea and certain territories of the regions, the need to systematize the national defense and security legislation, its further development and improvement has become critically important.

The purpose of creating the Code on the Defence of Ukraine is to combine the normative experience of the leading democratic countries and the unique practical experience of Ukraine acquired during the military confrontation with the Russian Federation. The codification of the current norms in the field of defense of Ukraine will allow to effectively regulate a wide range of issues related to the preparation of the state for defense and its direct implementation.

Keywords: *defence legislation; Ukrainian military legislation; codification; systematization of laws; Code on Defence of Ukraine.*